

Datum

2023-03-31

Vår referens

Daniel Pamp

Utredningssekreterare

Daniel.Pamp@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Utbildningsdepartementet - Statens skolverks förslag till nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet 2023-2027 GRF-2023-10362

Sammanfattning

Grundskolenämnden har fått möjlighet att yttra sig om Skolverkets nya nationella digitaliseringsstrategi för åren 2023–2027. Strategin innehåller två övergripande mål med tillhörande delmål. Delmålen utgår från av Skolverket sju särskilt prioriterade områden där skolväsendet enligt Skolverket behöver ta kliv framåt. För att ge den föreslagna strategin en tydlig riktning, och för att ge skolväsendets verksamheter bättre förutsättningar och stöd för ett väl fungerande systematiskt kvalitetsarbete, har Skolverket valt att göra delmålen mer avgränsade än i den föregående strategin.

Grundskoleförvaltningen förslår att grundskolenämnden godkänner grundskoleförvaltningens förslag till yttrande med synpunkter om strategins innehåll och skickar det till kommunstyrelsen.

Förslag till beslut

Grundskolenämnden föreslås besluta

- 1) Grundskolenämnden godkänner grundskoleförvaltningens förslag till yttrande

Beslutsunderlag

- Statens skolverks förslag till nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet 2023–2027
- G-Tjänsteskrivelse GRF-2023-10362 Remiss från Utbildningsdepartementet - Statens skolverks förslag till nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet 2023-2027
- Förslag till yttrande GRF-2023-10362 Remiss från Utbildningsdepartementet - Statens skolverks förslag till nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet 2023 - 2027

Beslutsplanering

Grundskolenämndens arbetsutskott 2023-04-14

Grundskolenämnden 2023-04-26

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

registrera.stk@malmo.se

Ärendet

Grundskolenämnden har fått möjlighet att yttra sig om Skolverkets nya nationella digitaliseringsstrategi för åren 2023–2027. Nedan är en sammanfattning om innehållet i strategin.

”Den förslagna nationella digitaliseringsstrategin för skolväsendet 2023–2027 fokuserar på elevers digitala kompetens och på användningen av digitala lärresurser (se fotnot 3) i undervisning och lärande. Strategin innehåller två övergripande mål med tillhörande delmål. Delmålen utgår från sju särskilt prioriterade områden där skolväsendet behöver ta kliv framåt. För att ge den föreslagna strategin en tydlig riktning, och för att ge skolväsendets verksamheter bättre förutsättningar och stöd för ett väl fungerande systematiskt kvalitetsarbete, är delmålen mer avgränsade än i den föregående strategin. Exempel på områden som lyfts fram är användningen av data, arbetet med standardiseringar och rekommendationer samt skolsektorns del i en nationell infrastruktur. Den digitala kompetensen hos undervisande personal samt rektors och huvudmäns förmåga att leda digitalt utvecklingsarbete i verksamheterna är fortsatt prioriterade. Ett ytterligare exempel är förskolans särskilda ansvar för att motverka risker i små barns användande av digitala lärresurser. Vidare är forskning och beprövad erfarenhet inte samlat i ett eget avsnitt som i den föregående strategin, utan ingår som del av de övergripande målen och delmålen.” (”Förslag till nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet 2023–2027” sid.3, Skolverket).

Övergripande mål 1 Alla barn och elever utvecklar digital kompetens för att kunna delta aktivt i studier, samhällsliv och arbetsliv i syfte att bidra till ett hållbart och demokratiskt samhälle.

- Delmål 1 Alla barn och elever utvecklar digital kompetens som en del av och en förutsättning för ett livslångt lärande.
- Delmål 2 Alla barn och elever utvecklar förmåga att använda digitala lärresurser och en grundläggande förståelse för hur de fungerar.
- Delmål 3 Alla barn och elever utvecklar förmågor att agera säkert, respektfullt och källmedvetet i digitala miljöer.
- Delmål 4 Fler barn och elever utvecklar ett intresse för digital teknik oberoende av könstillhörighet och bakgrund.

Övergripande mål 2 Undervisningskvaliteten, likvärdigheten och måluppfyllelsen ökar genom att digitaliseringens möjligheter används i skolväsendets olika delar.

- Delmål 5 Förskollärare, lärare och övrig pedagogisk personal använder digitala lärresurser för att utveckla undervisningen och stimulera alla barns och elevers lärande och utveckling.
- Delmål 6 Huvudmän, rektorer och pedagogisk personal använder data för att utveckla och följa upp verksamheten.
- Delmål 7 Digitala lärresurser och administrativa system är ändamålsenliga, säkra och bygger på gemensamma standarder och rekommendationer.

Grundskoleförvaltningens synpunkter

Till att börja med anser grundskoleförvaltningen att det är elevernas behov som ska vara främst i framtagandet. En digitaliseringsstrategi medför ett behov av kompetensutveckling inte minst när det gäller att leda och organisera digitaliseringens roll i utbildningen. För att detta ska kunna vara möjligt måste digitaliseringen fortsatt vara en del av det systematiska kvalitetsarbetet och att det finns tillräckligt med stödstrukturer i form av bland annat teknisk och pedagogisk support. Det måste finnas en fungerande fördelning av roller inom skolans digitalisering och det behöver ske kompetensutveckling på samtliga nivåer. Framför allt måste professionen vara ägare av hur digitala resurser används på bäst sätt i undervisningen.

Konkreta synpunkter på delmålen

Delmål 1

Alla barn och elever utvecklar digital kompetens som en del av och en förutsättning för ett livslångt lärande.

Grundskoleförvaltningens synpunkter om delmål 1

Det är en styrka i att delmålet kopplas samman med innehållet i styrdokumentet och att det framgår varför skolan ska arbeta med digitalisering.

Delmål 2

Alla barn och elever utvecklar förmåga att använda digitala lärresurser och en grundläggande förståelse för hur de fungerar.

Grundskoleförvaltningens synpunkter om delmål 2

Grundskoleförvaltningen anser att elevernas perspektiv är frånvarande i denna del, samt att avsaknaden av koppling till forskning inom området är stor. Det är viktigt att digitaliseringens möjligheter lyfts fram och inte bara ett fokus på hur de fungerar.

Delmål 3

Alla barn och elever utvecklar förmågor att agera säkert, respektfullt och källmedvetet i digitala miljöer.

Grundskoleförvaltningens synpunkter om delmål 3

Grundskoleförvaltningen ställer sig positivt till detta förslag.

Delmål 4

Fler barn och elever utvecklar ett intresse för digital teknik, oberoende av könstillhörighet och bakgrund.

Grundskoleförvaltningens synpunkter om delmål 4

Grundskoleförvaltningen ställer sig positivt till detta förslag.

Delmål 5

Förskollärare, lärare och övrig pedagogisk personal använder digitala lärresurser för att utveckla undervisningen och stimulera alla barns och elevers lärande och utveckling.

Grundskoleförvaltningens synpunkter om delmål 5

Grundskoleförvaltningen ställer sig positivt till att använda digitala lärresurser i undervisningen, men det måste göras på ett väl avvägt sätt och det är professionen som bäst avgör hur användningen ska se ut.

Delmål 6

Huvudmän, rektorer och pedagogisk personal använder data för att utveckla och följa upp verksamheten.

Grundskoleförvaltningens synpunkter om delmål 6

Det finns ingen definition av vad data är i strategin, vilket gör att tolkningsutrymmet är stort. Det är otydligt vad det innebär att utgå ifrån data för pedagogernas behov och detta hade behövt förtydligas i strategin. Vem ska ansvara för vilken data som ska tas fram och hur ska denna data användas? Vad kan data ur till exempel digitala läromedel bidra med? Detta delmål medför att det är mycket viktigt att skolledare och annan personal i skolan får utbildning i hur data ska användas, för att den ska kunna användas på ett konstruktivt sätt. Det finns en risk med för mycket datainsamling som inte används på korrekt sätt, eller inte alls, då det riskerar medföra ytterligare administrativa arbetsuppgifter för personal i skolan. Det stora fokuset på data medför även att det som är enkelt mätbart riskerar att bli styrande och att andra mer komplexa delar av skolornas verksamhet lämnas utanför. Det är viktigt att det är representanter från professionen, forskningen och lagstiftare som tillsammans med Skolverket definierar vilken typ av data som ska tas fram och hur den ska värderas.

Delmål 7

Digitala lärresurser och administrativa system är ändamålsenliga, säkra och bygger på gemensamma standarder och rekommendationer.

Grundskoleförvaltningens synpunkter om delmål 7

Vad innebär nationella standarder? Hur ser ansvarsfördelningen ut mellan det nationella ansvaret och vad som är upp till huvudmännen? Vem ska samordna arbetet och hur ska denna samordning se ut? Grundskoleförvaltningen anser att ovanstående frågor bör besvaras i strategin, då det finns en otydlighet om vad gemensamma standarder och rekommendationer egentligen innebär.

Grundskoleförvaltningens samlade synpunkter gällande förslaget till ny digitaliseringsstrategi

Grundskoleförvaltningen anser att det finns ett behov av en nationell digitaliseringsstrategi som är väl förankrad i läroplanerna. Utifrån förslaget anser grundskoleförvaltningen att även om strategin är relativt allmän hållen, visar den ändå en riktning och understryker att digitalisering behöver finnas med inom skolväsendet. Strategins utgångspunkt om att barn och elever befinner sig i en digitaliserad miljö är bra och det är av stor vikt att utgångspunkten alltid är vad som är bäst för eleven.

Det finns ett behov av att konkretisera delar av strategin mer. Inte minst finns det ett behov av en tydligare ansvarsfördelning om vem som ska göra vad och på vilken nivå i det nationella utbildningssystemet. Strategins intentioner på att lägga ett stort ansvar på huvudmännen riskerar att leda till stor ojämlikhet då det finns stora skillnader gällande hur väl huvudmännen kan möta de krav som strategin ställer. Inte minst det fokus som finns på framtagande och användning av olika typer av data; medför ett ökat krav på huvudmännen och då är det viktigt att det framgår tydligt vad staten ska använda all data till och vilket stöd staten ger i detta arbete, inte minst när det gäller resurser.

Strategin bör fokusera på vikten av att barn och elever ska utveckla sin digitala kompetens, vilket gör att avsaknaden av det multimodala lärandet, kreativt arbete med digitala lärresurser och liknande, till vissa delar kan anses vara problematiskt och detta bör vara en del i strategin. Det finns också ett stort fokus på att använda digitala lärresurser som en förberedelse för det framtida arbetslivet, men det är minst lika viktigt att digitala lärresurser också får användas kreativt och för den inläring som eleverna tar del av dagligen. Digitaliseringen är inte enbart för det framtida arbetslivet utan minst lika mycket en rättighet som medborgare. Skolan spelar i detta en viktig roll gällande en ökad likvärdighet. Fokus bör också vara på professionens roll, där inte minst lärare tillsammans med elever måste få utrymme och kompetens att använda, värdera och välja ut de digitala lärresurser som utvecklar elevernas lärande på bästa sätt. Grundskoleförvaltningen noterar också att det saknas tydliga skrivningar om barnkonventionen och barnrättsperspektiv. Skolverket har rimligen beaktat dessa aspekter i sitt arbete, men det bör också tydligt lyftas fram i strategin för att underlätta och förtydliga för verksamheterna hur de bör beakta barnkonventionen och barnrättsperspektivet i sitt digitaliseringsarbete. Dessa perspektiv bör inte bara föras in under övergripande mål 1 utan även beaktas i arbetet med delmål 5, dvs kopplat till hur digitala verktyg och resurser används för att stimulera alla barns och elevers lärande och utveckling.

I strategin finns det ett stort fokus på digitaliseringens möjligheter, men även svårigheterna bör ges utrymme. Det saknas även en tydlig koppling till aktuell forskning och det är märkligt med en referens till en blogg som drivs av IT Media Group Sverige AB¹, men en total avsaknad av referenser till aktuell forskning på svenska universitet (med undantag för en referens till Universitetskanslersämbetet²). I det stora hela saknas det ett forskningsperspektiv i strategin och

¹ Hur kan data hjälpa lärare att höja elevernas resultat i matematik och svenska? (2022-05-26). IT-Pedagogen.se. <https://it-pedagogen.se/hur-kan-data-hjalpa-larare-att-hoja-elevernas/>. Hämtad 2022-11-30

² Tillväxtverket & Universitetskanslersämbetet (2022). Förbättrad kompetensförsörjning av digital spetskompetens. Satsningar för ökad tillväxt och konkurrenskraft. Tillväxtverkets rapport: 0421. Universitetskanslersämbetets

forskning inom utbildningsvetenskap och pedagogikområdet behöver läggas till. I och med att skolan ska bygga på vetenskaplig grund är det av yttersta vikt att nationella strategier också gör det.

I planen finns det ett fokus på att ålder och mognad är de mest framträdande faktorerna när det handlar om kognition³. Detta är en snäv definition av kognition och det riskerar att många andra aspekter missas som är viktiga för skola, utbildning och elevernas utveckling, lärande och möjligheter att engagera sig i interaktion och kommunikation med omgivningen. Det finns fler aspekter än ålder och mognad när det gäller inläring. Kontextuella och sociala faktorer som bland annat hälsa och välbefinnande får inte glömmas bort i strategin och det är problematiskt att endast är ålder och mognad som har pekats ut som särskilt viktigt.

Grundskoleförvaltningen saknar också delar om kompetensutveckling och den digitala arbetsmiljön. Huvudmannens ansvar för att skapa en god digital arbetsmiljö för barns och elevers lärande, samt pedagogernas arbete behöver lyftas in. Slutligen anser grundskoleförvaltningen att om man vill öka likvärdigheten och bidra till den nationellt, kommer det också att krävas nationella satsningar och ett nationellt ansvar inom det här området.

När det gäller framtagande av en handlingsplan är det viktigt att innehållet i den är konkret samtidigt som det finns utrymme att anpassa arbetet för huvudmännen. Det är återigen viktigt att ansvarsfrågan i de olika delarna av styrkedjan tydliggörs i handlingsplanen. Till handlingsplanen bör även arbetsmaterial tas fram som stöd till hur huvudmän och skolor kan arbeta med digitalisering i undervisningen.

Grundskoleförvaltningen efterfrågar även tydliga tidsatta mål för hur strategin ska följas upp.

Effekter på Malmö stads grundskoleförvaltning idag

Grundskoleförvaltningen har en egen framtagen handlingsplan för att stödja grundskolornas digitaliseringsprocess och det sker ett medvetet arbete med att möjliggöra användningen av digitala läresurser till samtliga skolor. I detta arbete genomförs årligen en självvärdering av skolornas digitala mognad och detta dataunderlag används i grundskoleförvaltningens systematiska kvalitetsarbete på samtliga nivåer. Malmö stad bedriver även forskning inom området och använder detta för att utveckla den egna undervisningen i samtliga tre utbildningsförvaltningar. Strategin kan medföra att den egna handlingsplanen skulle kunna behöva revideras för att anpassas till strategins innehåll. Vidare skulle strategins fokus på olika typer av data med största sannolikhet innebära att grundskoleförvaltningen behöver arbeta fram nya strukturer för att samla in och bearbeta denna. Det är dock oklart vilken typ av data som kommer att efterfrågas, vilket gör det svårt att förhålla sig till. När det gäller ekonomiska konsekvenser går de inte att uppskatta i nuläget.

Ansvariga

Peter Lindberg Förvaltningschef

rapport 2022:16. <https://digitalspetskompetens.se/wp-content/uploads/2022/10/slutrappport-Forbatttrad-kompetensforsorjning-av-digital-spetskompetens.pdf>.

³ Kognition handlar om hur hjärnan tar in, bearbetar, lagrar och tar fram information.